

EL BATXILLERAT A L'INSTITUT LLUÍS DE PEGUERA (1963 – 1970)

L'any en què vaig complir els 10 anys i al acabar el segon curs de preparatòria amb el mestre Vidal, vaig començar el batxillerat elemental al mateix institut. El fet de fer aquest curs preparatori ens permetia accedir al batxillerat elemental sense passar l'examen d'ingrés obligatori per la resta d'alumnes que volien accedir-hi. El batxillerat que aleshores es cursava estava regulat per la llei d'ordenació de l'ensenyament mitjà de l'any 1953. Aquest pla d'estudis enfocava l'ensenyament del batxillerat en dos nivells: el primer era el batxillerat elemental format per quatre cursos i un examen de revàlida que era el primer pas cap a una escolarització obligatòria i generalitzada, però que convivia amb un batxillerat laboral.

El primer curs va ser un canvi total de paradigma. D'una classe amb un sol mestre vam anar a un curs format per vàries assignatures, on cada una era donada per un professor diferent i també havies de canviar d'aula en funció de l'assignatura. Les assignatures del primer curs eren: matemàtiques, geografia, llengua espanyola, dibuix, religió, educació física i "formació del espíritu nacional" -FEN-. Les tres darreres assignatures les anomenaven les tres maries. L'assignatura de dibuix la fèiem a l'aula de dibuix que era molt gran i amb unes grans taules que ens permetia treballar sobre les làmines de dibuix, l'educació física es feia al pati amb uns vestidors situats darrer la paret del frontennis o frontó que hi havia a la dreta de l'edifici al costat de la que actualment és la plaça del doctor Simeó Selga. Les obres per construir aquesta àrea esportiva van ser adjudicades a Madrid el dia 10 de setembre de 1957 en un terreny cedit per

Figura 1.- Vista aèria de l'institut i el passeig el primer semestre de l'any 1934 captada pel fotògraf manresà Josep Gaspar i Serra des d'un avió pilotat per Josep Canudas i Busquets. En la imatge es pot veure a la dreta l'institut o grup escolar que no tenia espai propi per a poder ampliar per construir la zona esportiva i va haver de pactar amb l'Ajuntament la cessió d'aquest espai situat entre aquest i la plaça de braus. (AJVMP).

l'Ajuntament de la ciutat (figura 1). Fins a l'acabament d'aquestes obres la gimnàstica es feia fora del mateix recinte de l'institut, a la mateixa plaça (figura 2).

Quan acabàvem les classes sobre les cinc de la tarda sortíem a jugar a la plaça, on hi havia el parc infantil, per anar a les 18 hores a fer repàs de les assignatures del curs de batxillerat a la classe del mestre Vidal. Quan ell acabava amb els alumnes del curs preparatori, aleshores feia dues hores de repàs amb nosaltres. Aquest curs de repàs era una possibilitat que es podia fer però pagant el cost a banda de les permanències del curs de batxillerat. Era gratificant poder continuar amb el mestre Vidal després de dos anys amb ell perquè s'havia creat un vincle especial d'afecció entre nosaltres.

Figura 2.- Classe de gimnàstica d'un grup d'alumnes de l'institut, quan era grup escolar, a la plaça de davant del mateix grup escolar. La imatge correspon al curs 1928-1929 i va ser presa pel fotògraf manresà Manuel Villaplana i Garcia. (AJVMP).

El segon curs de batxillerat tenia una assignatura més. A les set assignatures se li afegia la d'idiomes, on la majoria optava pel francès i una minoria per l'anglès. D'aquesta manera s'incrementava el nombre d'assignatures a fer i era un repte per tots nosaltres. Les classes de repàs amb el mestre Vidal servien per anar-nos adaptant al batxillerat i les vàrem fer durant aquests dos primers cursos de batxillerat. Després qui volia fer repàs de les assignatures dels cursos havia de cercar professors particulars o bé acadèmies que feien aquesta tasca.

Al tercer curs es deixava de fer geografia i llengua espanyola i en el seu lloc es feia llatí i ciències naturals, tot mantenint el mateix nombre de 8 assignatures. El quart curs manté el nombre d'assignatures però canvia la tipologia. Es mantenen matemàtiques, llatí i l'idioma, així com les tres maries, i en canvi desapareix el dibuix i les ciències naturals que són substituïdes per la literatura espanyola, la història, i la física i química. Tota vegada que s'acabaven els quatre cursos del batxillerat elemental i els aprovàvem, havíem de superar la revàlida elemental. Aquesta consistia en exàmens de tres grups d'assignatures. Un grup de ciències amb exàmens de matemàtiques, física i química, biologia i dibuix; un segon grup de ciències amb exàmens de història espanyola, llengua i literatura espanyola, llatí i geografia; i un tercer grup que era

exàmens de l'idioma, i la "FEN -formación del espíritu nacional". Aleshores la nota de cada grup era la nota mitjana de les assignatures que la formaven, i cada grup calia aprovar-lo de manera separada. Finalment la nota de la revàlida era la nota mitjana dels tres grups. Aquesta nota final era la nota de la revàlida elemental i la que ens va permetre passar al batxillerat superior.

Al començar el batxillerat elemental el meu avi ja havia mort i la meva àvia estava al front dels dos negocis: la "Ortopedia y Cirugia" i la Merceria i perfumeria Portabella. Jo encara anava a fer d'escolà a l'església dels Infants i l'estiu anava a ajudar a la ortopèdia. Al finalitzar el primer curs, recordo que la meva àvia va decidir tancar la merceria i perfumeria Portabella i concentrar-se en el negoci del producte sanitari. Aquesta etapa del batxillerat em va permetre veure noves activitats que em van agradar. Una d'elles derivada de la gimnàstica, era la cursa atlètica, sobretot el cros. Vaig participar en alguna cursa que organitzava l'institut i vaig tenir la sensació que això m'agradava i em vaig apuntar al Club Atlètic Manresa -CAM-. Al món de l'atletisme vaig començar a córrer algun cros i vaig acabar corrent curses de velocitat i corrent els relleus de curta distància. Anàvem a entrenar a la pista d'atletisme del Congost on tot un grup de nois ben joves ens ho passàvem molt bé al costat del més veterans. Recordo quan anàvem a córrer a participar en competicions a altres poblacions amb un autocar i passàvem tot el matí competint i tornàvem a Manresa, en algunes ocasions, ben entrada la tarda. Aquests diumenges passaven molt ràpidament i eren una manera molt encisadora de passar el dia.

L'estadi d'atletisme del Congost encara no feia ni una dècada que s'havia inaugurat. La inauguració oficial es va realitzar l'any 1954 i l'any 1961 es celebrava el primer trofeu de marxa atlètica "Trofeu Enric Villaplana" en homenatge a l'atleta manresà que va ser marxador als jocs olímpics de Londres de l'any 1948 (figura 3). Aquesta fotografia aèria feta pel fotògraf manresà Marià Lladó va ser captada l'any 1956, dos anys després d'haver-se inaugurat l'estadi d'atletisme. Aquest estadi va ser el nucli inicial del actual complex esportiu on es practiquen diverses activitats esportives. L'activitat de l'atletisme per un nano de 12 anys potser no em va

Figura 3.- La pista d'atletisme del Congost l'any 1956, dos anys després de la seva inauguració, captada en una foto aèria realitzada pel fotògraf manresà Marià Lladó. La pista era de cendra i únicament hi havia un petit edifici, situat a baix a la dreta que eren uns petits vestidors on es canviaven els atletes. Al costat es pot veure una part del cementiri. La fotografia editada com a postal es va editar en exclusiva pel Club Atlètic Manresa. (AJVMP).

ser tan satisfactòria com jo esperava i vaig buscar noves experiències diferents. Vaig entrar en contacte amb els grups d'escoltes de l'agrupament Cardenal Lluç i vaig fer un canvi radical d'activitat.

Mentrestant la meua vida transcorria amb l'activitat extraescolar, les hores de pati del batxillerat, el treball a l'ortopèdia de la meua àvia i les vacances a Vilanova el mesos d'estiu de juliol i setembre. Escadusserament anàvem a visitar el mas familiar on el meu pare havia nascut. Era la masia anomenada "Can Massana" de Rajadell (figura 4). Cada vegada que anàvem a visitar el mas on vivia el germà gran del meu pare, que era el meu padrí, i per tant tenia el nom i primer cognom com jo mateix perquè aleshores era usual que el padrí posés el nom al fillol, Joan Vila-Masana i Riera. Recordo que aquest viatge era tota una aventura que l'esperava amb veritable delit. Sortíem ben d'hora de casa i baixàvem cap a l'estació que encara era fosc, i pujàvem al tren anomenat el "platillo" que anava a Lleida però que parava a totes les estacions. Els vagons eren de fusta i esperava amb il·lusió el fet de poder restar a la plataforma a l'aire lliure per poder passar pels túnels dels trajectes de Manresa fins a Rajadell. En el moment que passàvem per dintre del túnel la plataforma queda presa per una atmosfera fantasmagòrica amb el fum de la

Figura 4.- El mas de "Can Massana" de Rajadell casa de la nissaga familiar per part de la família Vila-Masana a l'any 1910. La casa té un pati central on a la part baixa hi ha els estables del bestiar i a la dreta l'era per garbellar el gra després de la collita. (AJVMP).

màquina de vapor que no s'esvaïa fins una bona estona d'haver sortit del túnel i la dissipació del fum era com descobrir un nou món que apareixia al teu ulls a la sortida del túnel i ben diferent del que havies deixat a l'entrada.

Quan arribàvem a l'estació de Rajadell el padrí ens estava esperant amb un remolc enganxat a un mulo que ens portava en un trajecte d'una mitja hora deliciosa fins el mas. Alguna vegada em deixava pujar sobre l'animal i això ja era el més excitant de la jornada. Al mas descobria un món totalment diferent i atractiu als ulls d'una criatura de 10-12 anys amb un món ple de llibertat i de coses plenes de novetats. Allí l'economia estava diversificada; el meu padrí es cuidava dels ramats de xais, dels porcs, dels camps de cereals, de la vinya i dels ametllers. La

meva tia es cuidava de les gallines, del conills, i de l'horta amb les verdures que servien per autoconsum i per la venda a la menuda. Un dels dos anys vaig anar a passar un dies d'estiu al mas. Va ser una experiència totalment nova i enriquidora per un nen de ciutat. Ens passàvem els dies al camp, a les feixes, mentre la màquina recol·lectora segava el blat i l'ordi i els mossos plegaven les bales de palla rectangular lligades amb filferro i les pujaven al tractor per portar-les fins al mas. Al migdia ens portaven el dinar amb el cistell i menjàvem a peu de feina. L'única cosa que havies d'anar en constant vigilància eren que els tàvecs no et piquessin. El vespre arribant al mas tothom sopava en una gran taula llarga amb els sis mossos i pastors que treballaven també al mas. La tieta portava les claus penjades a la cintura i obria el calaix de l'extrem de la taula i tallava una llesca de pa per a cada un dels comensals i tornava el pa al calaix i el tancava fins l'endemà. Després m'asseia amb la família als escons al voltant de la llar de foc amb els calamastres amb l'olla sempre al foc on s'hi tiraven totes les restes dels menjars i aquest bull a la tarda de cada dia es portava a la menjadora dels porcs que quan rebien l'olor s'havia d'anar en molt de compte perquè embogien i podien menjar a la persona que els hi portava. Allà s'explicaven històries de la vora del foc, i es feia un ressopó de pa torrat amb all i oli de la seva moltura, que tenia gust de reina de pi, perquè estava guardat en un cossi de fusta d'aquest arbre, i s'acompanyava del "poti poti" que era com un bull fet amb les restes dels porcs després d'aprofitar tot el que s'hi podia aprofitar. La veritat és que era un embotit molt bo que es troba a faltar. Després a dormir per recuperar-se de la jornada.

Tornant als patis de l'institut, el dia tenia dos o tres moments de lleure que tots esperàvem amb candeletes. El primer era el pati de mig matí, els altres dos a la tarda, un a la sortida de les classes de batxillerat de la tarda i abans d'entrar a la classe de repàs amb el mestre Vidal, i el darrer era el de retorn a casa. El primer, del matí, bé jugàvem al pati, bé anàvem al parc de Puigterrà. En aquest parc teníem una guerra particular amb un altre grup de nens del barri del carrer Circumval·lació que dirimíem les diferències a cops de pedra, que afortunadament mai ens va portar a cap ferida greu per ambdós bàndols. Cada un dels dos grups teníem els nostres arsenals de pedres amagats en llocs estratègics del turó de Puigterrà i intentàvem que l'altre grup anés cap on els teníem per poder tenir la munició necessària per fer-hi front. Recordo que l'altre grup era comandat per un nen que no parlava i l'anomenàvem la "colla del mut". Això ens va permetre conèixer el turó i el cim de Puigterrà com si fos casa nostra, coneixíem els llocs per accedir-hi, els llocs per on sortir i també cada un dels racons, algun d'ells perquè havíem vingut a plantar arbres durant una festa de l'arbre celebrada amb la classe preparatòria (figura 5).

A la tarda entre les classes de batxillerat i la de repàs anàvem a jugar a la plaça a diferents jocs, entre ells els jocs del parc infantil, i també fèiem que el guàrdia que vigilava la plaça ens empaités però no en enganxés per renyar-nos (figura 6). Aquests jocs el podíem repetir a la sortida de la classe de repàs segons els ànims de tota la colla. Després anàvem cap a casa conjuntament tots els que vivíem al carrer del Born i la majoria dels dies acabàvem a casa d'algun u altre per jugar perquè els deures, normalment, ja els havíem fet a la classe de repàs. Finalment arribàvem a casa a l'hora de sopar. Dies especials eren quan hi havia les fires, les de l'Assumpció i la de Sant Andreu perquè aquells anys els "caballitos" s'instal·laven a la plaça del grup escolar a la zona d'entre l'institut i el xalet-guarderia (figura 7).

Molts dies jo abans de marxar cap a casa passava per la biblioteca popular situada a la planta baixa del mateix institut i amb un carnet que tenia m'emportava un llibre de lectura per llegir abans d'anar a dormir. Normalment era la d'una col·lecció anomenada "Vidas ejemplares". Després els divendres i dissabtes anàvem a llegir llibres a la biblioteca de la Caixa situada al primer pis de l'edifici d'aquesta entitat d'estalvi situat a la cantonada del carrer Guimerà i la Muralla. Allà llegíem els llibres d'aventures de l'autora anglesa Enid Blyton de l'editorial "Juventud", després vàrem passar a llegir els contes de les aventures de Tintin en català. Aquests van ser els primers llibres que teníem en el nostre idioma.

Figura 5.- Vista del cim del turó de Puigterrà amb l'edifici de les antenes de l'emissora "EAJ 51 Ràdio Manresa" construïda entre els anys 1936 i 1937. Fotografia de Joan Vert i Vila l'any 1968 i editada a la col·lecció de postals que va editar sobre la ciutat. (AJVMP)

Després de deixar de fer d'escolà a l'església dels Infants, vaig ajudar missa els matins abans d'anar a classe a l'oratori o capella que es va construir a l'extrem de la sala d'actes, a la paret nord, de l'institut. Aquesta capella era un gra al final d'aquesta sala, que tenia dues portes que al obrir-les quedava un petit espai amb un altar construït en voladís a la façana de l'edifici i que sortia pel pati suportada per dos peus drets. La construcció d'aquesta capella va ser aprovada pel ministeri l'any 1962. Al cap d'un any de la seva construcció es va enderrocar aquest nyap que s'havia construït i es va retornar la façana al seu estat primigeni per la inseguretats que representava.

També aquells anys de principis de la dècada de 1960 vaig descobrir la setmana santa amb tota la seva amplitud. Primer recordo els dijous sants a la tarda anar a "seguir els monuments"; que consistia a anar a totes les esglésies i resar davant de l'altar on s'havien dipositat les palmes i els palmons de la processó de diumenge de rams. El monument era aquesta disposició artística amb aquests elements vegetals on les esglésies rivalitzaven a veure qui tenia més palmes i palmons i qui els posava de manera més artística. Aquests monuments podien arribar fins a 19, com va ser l'any 1955. Després, al vespre, sortia la processó del divendres sant anomenada la dels gremis o del sant enterrament que es va recuperar l'any 1950. Aquesta processó va deixar de fer-se l'any 1868 degut al nou govern liberal que va prohibir aquest tipus de manifestació religiosa i els passos de la processó que es guardaven a la Basílica de la Seu van ser cremats l'any 1874 durant la tercera guerra carlina.

Aquesta processó l'organitzava la confraria de la "Puríssima sang de Jesucrist" amb seu a la Basílica de la Seu i que era formada majoritàriament per oficis de caire liberal com els advocats, procuradors i notaris. La processó començava amb el pas dels armats (figura 8), a continuació

un grup de penitents i després venia el pas que representava la presentació de Jesús (figura 9) amb un altre grup de penitents, després el pas que representava el prendiment de Jesús amb

Figura 6.- Els "caballitos" que s'instal·laven al costat de l'institut durant les fires de la ciutat. A la fotografia la fira de Sant Andreu de l'any 1961 d'autor desconegut. (AJVMP).

Figura 7.- El vigilat de la plaça del grup escolar l'any 1962 en una fotografia d'autor desconegut. (AJVMP).

Figura 8.- El responsables dels armats a l'any 1948. A l'esquerra, en Marià Rubió i Enrich, el cap dels armats, i al seu costat el cornetí d'ordres durant la processó del divendres sant. La fotografia és d'autor desconegut. (AJVMP).

Figura 9.- El pas de la presentació de Jesús al temple durant la processó del divendres sant de l'any 1952. El pas era escotat per vestes amb la cucurulla negra i darrera s'hi pot veure mossèn Ferran Torra i Sisquella amb el ciri o atxa a la mà. La fotografia va ser presa pel fotògraf Joan Vert i Vila. (AJVMP).

un altre grup de penitents, a continuació el pas al·legòric del Cireneu, que segons diu la tradició va ser en Simó de Cirene que ajudà a Jesús a portar la creu, a continuació desfilaven els penitents de la confraria de la santa creu amb un altre grup de penitents, el pas del nazarè amb l'ordre tercera dels franciscans i la confraria de Sant Lluç, la imatge del Sant Crist escortat pels membres de l'Associació Reparadora de Pius X amb un altre grup de penitents, la banda de música municipal, després la confraria de tossinaires, el gremi de flequers, el pas de la Verge dels Dolors, la Germandat de llauradors de Sant Isidre, el gremi d'hoteleria, la Germandat ferroviària de Sant Ignasi amb un altre grup de penitents, el pas del sant sepulcre escortat per membres de la guàrdia civil, el gremi de sabaters, el del ram de la pell i la Lliga de Perseverància, després el pas de la Soledat amb el gremi de la construcció, seguien els membres d'Acció Catòlica, l'ordre terciària dels franciscans, l'escolania de la Seu, el pal·li amb la relíquia de la santa espina. El gremi de queviures, i finalment la confraria de la Puríssima sang de Jesucrist, amb l'Ajuntament i les autoritats, i finalment tancaven la processó membres de l'exèrcit amb banda de música i cornetes. En aquesta processó també hi anava la dansa de la mort, tal com ara encara es balla a la localitat de Verges (figura 10).

Figura 10.- La dansa de la mort durant la processó del divendres sant de l'any 1956 que organitzava l'Esbart Manresà de Dansaires, segons fotografia presa per autor desconegut. (AJVMP).

Recordo que aquell capvespre trobava al Dr Simeó Selga, que vivia al mateix replà que nosaltres amb un vestit de vesta que m'impressionava molt i sobretot quan es posava la cucurulla o capuç que feia por als més petits vestit com les "papotes" de la processó del divendres sant. Aleshores marxava cap a la Seu per reunir-se amb la resta de membres per formar aquesta processó. Cada un dels gremis portava un color diferent bé a la vesta bé a la cucurulla. Aquesta era la manera de diferenciar a quin gremi pertanyia. Quan passava la processó, veient-la des de baix al carrer, m'impressionaven els penitents que molts d'ells anaven descalços i arrossegaven cadenes lligades als turmells que feien aquell soroll tan característic enmig del silenci que regnava al pas d'aquesta processó.

L'any 1965 vaig començar a fer el tercer curs i el dia 1 de setembre moria la meva àvia materna que era la que vivia a la carretera de Vic. A partir d'aquell any vaig deixar d'anar a treballar durant les vacances a l'ortopèdia. A partir d'aquell moment, al acabar els curs, compaginava les vacances a la platja amb les sortides i els campaments d'estiu de l'agrupament escolta. Després d'aquests anys va arribar l'any 1967 que havíem de passar l'examen de la revàlida elemental. Reconec que aquesta prova em va fer molt de respecte i vaig estudiar el que vaig poder. El dia de la prova ens presentem a l'institut i ens vàrem esperar al vestíbul de l'entrada fins que em van cridar pel nom. Em van fer passar a l'aula de la planta baixa on havíem fet les classes de preparatòria i cada examinant era situat en un pupitre de manera individual. En aquell moment t'enfrontaves a la prova que era realment la prova que jo considerava definitiva per poder passar al nivell superior i amb la por conseqüent vaig afrontar l'examen que em va permetre passar a estudiar el batxillerat superior al mateix institut.

L'any següent ja vàrem començar el cinquè curs del batxillerat superior. Aquest curs era la prova fefaent que ja ens trobàvem en un altre nivell de la nostra vida. Era també el moment de començar a prendre decisions que ens permetrien afrontar el nostre futur acadèmic. Calia escollir entre un batxillerat superior de ciències i un de lletres. Vaig escollir el de ciències que se'm donaven bé, per tradició familiar, i també perquè no tenia massa clar què podia fer amb el batxillerat de lletres. Hem de recordar que aquells anys ningú t'informava de res i havies de prendre les decisions tu sol amb el vist-i-plau de la família. Les assignatures d'aquest curs eren: religió, química, ciències naturals, idioma, matemàtiques, dibuix lineal, FEN -formació del espíritu nacional-, i educació física. Les noies tenien una assignatura més, anomenada "Enseñanza del Hogar". A l'institut hi havia tres classes de cinquè, perquè encara que alguns companys havien marxat a quart curs n'havien vingut molt de nous d'altres centres de la ciutat i de la comarca, perquè l'institut era l'únic centre oficial on podies fer el batxillerat superior. De les tres classes dues eren de ciències i una de lletres. De les dues una era totalment de nois i l'altra era mixta, com també ho era la de lletres pel nombre d'estudiants. A mi em va tocar el curs mixt de ciències i com ens assèiem per ordre alfabètic amb el meu cognom era el darrer dels nois. Al pupitre del darrera començaven les noies, i per a mi, això va ser una gran novetat i una gran alegria per poder conversar amb elles de manera diferent de com ho fèiem entre els nois.

Aquell any va fer un canvi important als costums del dia a dia. Ja feia temps que havíem deixat de jugar a la plaça i ara uns jugaven a futbol al pati durant l'hora de pati, un altre anaven a fer un tomb pel passeig, ja que ens permetien sortir del recinte durant l'hora de pati i alguns anaven al Cafè Moka situat al mateix Passeig abans d'arribar a Crist Rei (figura 11). Altres alternàvem les voltes pel Passeig i amb costums que continuaven semblant als d'abans. M'agradava anar al refugi que hi havia a sota el turó de Puigterrà i recórrer els seus passadissos. Havíem trobat la manera d'entrar-hi obrint la porta que franquejava l'entrada pel carrer Circumval·lació i sortir pel carrer del Sol. Anàvem proveïts d'una llanterna i ens dedicàvem a buscar pirita que se'n trobava a les parets i només calia trobar una bona peça i arrancar-la. Era d'un color grogós, molt atractiu i de forma bastant regular de cristalls octaèdrics, que lligava molt bé amb la classe de ciències naturals quan estudiàvem els sistemes de cristallitzacions de minerals i roques.

Aquell any per mi va ser un any de molt trasbals. Era un gran afeccionat a la formulació química que m'havia copsat en l'assignatura de química i feia pólvores de diferents colors i velocitats d'ignicions. Tenia una llibreta amb multitud de fórmules per fabricar pólvores per fer volcans de diferents colors. Recordo que si la volies de color verd hi havies de posar sulfat de coure, si la volies de color blau hi havies de posar permanganat potàssic, etc. Els ingredients els venien en qualsevol drogueria i jo anava a la de la Plaça Major, la drogueria Ferrer que era del marit d'una cosina de la meua mare, ja que en Fernando Ferrer i Grané estava casat amb la Lola Pintó i Oliveras que era cosina de la mare. Ella també estava emparentada amb la farmàcia Riu del

Figura 11.- El tram del Passeig, passat la plaça de Crist Rei segon una fotografia presa l'any 1954 pel fotògraf manresà Ramon Soler i Casanovas i editada com postal amb la denominació de "La Montserratina". A l'esquerra es pot apreciar una part de la façana del Cafè Mokka propietat de Josep Maria Mominó i Soler que va passar al seu fill fins el 1 de juliol de 2007 en què va tancar. (AJVMP).

carrer del Born i amb la farmàcia Oliveras de la plaça Sant Ignasi per part de la família Oliveras que era la família de la meua mare Carlota Portabella i Oliveras. Els productes te'ls venien amb aquelles paperines troncocòniques de paper tan típiques. Aleshores un dia de la setmana santa la mare m'avisava que sortia fum de l'armari de la meua habitació. Entro a dintre per veure què passava i quan obro l'armari, no vaig sentir res, però el cos va rebre l'impacte d'una explosió que l'instint em va fer llançar-me sobre el llit que es trobava davant. A dintre de l'armari hi havia sis pots de cafè d'un kilogram que van esclatar tots de cop. El motiu el vàrem esbrinar conjuntament amb el mateix Fernando Ferrer quan em va venir a veure. Davant dels pots hi vaig deixar, amb tota la meua ignorància, una paperina de clorat potàssic que havia anat a comprar. El clorat potàssic amb quatre molècules d'oxigen per una de potassi va, segurament, anar oxidant el paper de la paperina i va anar provocant una reacció lenta d'oxidació que va anar consumint l'oxigen de dintre de l'armari fins que quan vaig obrir l'armari va entrar una alenada d'oxigen que va fer que acabés la combustió i esclatés per temperatura tot el material emmagatzemat. El resultat va ser un incendi a l'habitació que feliçment es va apagar ràpidament i un fort esclat que jo per la proximitat no vaig sentir. Em vaig cremar de cintura en amunt i al girar-me se'm van clavar varis trossos de vidres dels pots com si fossin metralla a una de les dues cames. Evidentment les aventures químiques van acabar aquí i se'm va cremar la llibreta amb totes les fórmules que havia anat recollint durant força temps.

La sort va ser que el Dr. Selga tenia també el consultori al primer pis i al sentir l'esclat van pujar ràpidament i em van baixar fins el consultori on em van treure els vidres i em van donar els punts corresponents. Després em van aplicar els apòsits de crema anticremades que van ser la solució per tal que no tingués seqüeles importants. Malgrat que tot va anar força bé vaig haver de restar la resta del curs enllitat i sense que em toqués l'aire ni el sol. Quan algú em venia a veure, la mare l'avisava perquè no s'espantés, ja que havia perdut tot el cabell i tenia la cara i el coll tot

negre. Els professors de l'institut quan van rebre la notícia ràpidament van venir tots a cases, un per un, i em van ajudar a aprovar el curs donant-me els deures, venint a corregir-los i finalment em van fer un examen al mateix llit, i amb la seva ajuda vaig aprovar el curs i, ironia de la vida, amb un excel·lent de química.

Després va venir el sisè curs que ja vaig fer de manera presencial, però prenent totes les precaucions necessàries per una bona recuperació. Aquell curs tenia una assignatura més. Ja no

Figura 12.- Els llibres de l'assignatura d'adoctrinament polític franquista dels sis cursos de batxillerat. Algun d'ells portava el jou i les fletxes a les primeres pàgines del llibre i algun altre era premi del "18 de Juliol", dia de l'aixecament feixista de l'any 1936. (AJVMP).

estudiàvem ciències naturals, ni idioma, ni química, ni dibuix; i en canvi teníem llengua i literatura, història, física i filosofia. Les úniques assignatures que es van anar estudiant de manera consecutiva durant els sis anys del batxillerat eren les tres "maries" la religió, la gimnàstica i la FEN -formació del espíritu nacional- una assignatura absolutament política d'adoctrinament del règim franquista (figura 12). Tots els professors que ens les donaven eren de nivell, no els citaré per no deixar-me'n cap. Aquell any al finalitzar tornàvem a tenir una altra revàlida exactament igual que la revàlida elemental que ens havia de permetre abordar el curs preuniversitari com a curs d'accés a la universitat. La majoria, quasi bé tots, la vàrem passar i ens vàrem retrobar en el nou i darrer curs de l'institut.

Quan fèiem sisè hi va haver una gran idea que va ser organitzar una estudiantina. Uns setze de nosaltres en vàrem formar part (figura 13). Amb aquest grup de companys es va aconseguir una unió molt especial i anàvem a cantar a casa de les noies i alguna vegada fèiem “bolos” com quan vàrem actuar l’any 1969 en un partit de bàsquet a la pista del Congost. Aquell any també es va fer el viatge de fi de curs, durant la setmana santa. Al superar la revàlida ja érem ‘batxillers’, una titulació que va comportar els esforços durant sis anys.

Figura 13.- Estudiantina formada pels alumnes de sisè curs de batxillerat de l’institut del curs de 1969-1970. (AJVMP).

Amb moltes ganes tots vàrem començar el curs preuniversitari que, de superar-lo, ens permetria accedir als estudis universitaris. El curs continuava estant format per tres classes mantenint els alumnes en les mateixes classes des de cinquè curs, el que donava un companyonia i una amistat que en molts casos ha perdurat tota la vida. El curs preuniversitari estava format en el pla d’estudis de l’any 1953 per 9 assignatures: religió, llengua i literatura espanyola, filosofia, història, biologia, idioma, matemàtiques, química i física. Recordo que aquell any va ser el primer any que es va instal·lar un petit bar a l’interior de l’institut amb la finalitat d’evitar que els estudiants sortissin a l’hora del pati, però com que el costum de sortir del recinte estava tan arrelat, els gran ho continuàvem fent.

En estar a punt d’entrar a la universitat volia dir que teníem entre 16 i 18 anys, i sabíem una mica més de la vida, encara que poc; però hi havia coses que ja se’ns feien estranyes a l’any 1969. Una d’elles era que les dues classes mixtes, la de ciències i la de lletres, primer ens asseguéssim els nois i després les noies per ordre alfabètic. Com a rebels que érem en aquella edat ens semblava que el més lògic era que tothom s’assegués on volgués i amb qui volgués, com l’any següent faríem a la universitat, però els professors s’hi van oposar. Aleshores vàrem organitzar la primera manifestació per dintre del passadís de l’institut per aconseguir-ho. Quan anàvem pel passadís, el director del centre, que aleshores era el professor de matemàtiques Antoni Llord i Alsina (figura 14), va cridar els primers de la manifestació que entréssim al seu despatx. Vàrem entrar al seu despatx i quan es va tancar la porta em vaig trobar tot sol dintre

amb ell i algú més del claustre de professors que no recordo. Em va comentar que això que demanàvem no era possible, i em recordava que com coneixia als meus pares i sabia de quina família venia que no m'expulsava del centre. Jo vaig sortir cap cot i va ser la primera derrota pública d'una reivindicació que em semblava totalment lògica però que no la vàrem aconseguir i que la vida et va ensenyant a mesura que t'hi vas enfrontant que no tot és possible. Aquesta petita manifestació interior la vàrem fer ja en els nous espais de l'institut reformat. La reforma de l'edifici va començar l'any 1966 i es va acabar aquell mateix any 1969 amb la finalitat d'aconseguir més superfície per encabir-hi més alumnes, però que va transformar totalment l'edifici històric en un edifici modern i més acollidor però amb la pèrdua de tots els elements històrics que hi havia.

Figura 14.- Caricatura del director de l'institut Lluís de Peguera Antoni Llorç i Alsina. Era professor de matemàtiques i una persona carismàtica que, com d'altres, tots recordem amb molt de respecte. (AJVMP).

Al cap de poc vàrem fer una altra reivindicació. En cap classe es feia classe de català, ni de literatura, ni història del nostre país. Amb aquest motiu també ens vam manifestar interiorment per aconseguir que ens en fessin. En aquest tema, haig de dir que la direcció del centre va ser sensible a aquesta demanda i Ignasi Bajona i Oliveras ens va fer classe un dia a la setmana, fora de l'horari lectiu, d'una hora que si no recordo malament era els dimecres de 18 a 19 hores de literatura catalana, on hi entrava tant la llengua com la història.

Els que vàrem aprovar el curs, que era un curs difícil, en presentàvem a l'examen denominat "prueba de madurez" que posteriorment es va canviar el nom pel de prova de selectivitat, i que calia aprovar per entrar a la universitat. Era la darrera tanca que calia saltar per arribar a l'objectiu. La prova estava formada per tres grups de matèries com les dues revàlides passades, l'elemental i la superior, i la nota final era la nota mitjana dels tres grups. En aquest examen no servia de res les notes que havies aconseguit durant el set anys d'estudi de batxillerat i del curs preuniversitari. T'ho jugaves tot a una carta i depenent del tribunal que et tocava era més fàcil o més difícil. Però el que era important aleshores, no era tant la nota final sinó el fet de poder entrar a la universitat a estudiar a la facultat que havies elegit. Aleshores en el nostre batxillerat havies de superar quatre exàmens decisius, el d'ingrés amb 10 anys, la revàlida del batxillerat elemental amb 14 anys, la revàlida de batxillerat superior amb 16 anys, i la "prova de maduresa" per accedir a la universitat amb 17 anys.